

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/35/2021
Identifikačné číslo spisu: 1017201527
Dátum vydania rozhodnutia: 29. júna 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Michal Matulník
Funkcia: predseda senátu, sudca spravodajca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:1017201527.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobkyne: B., narodená XX. K. XXXX, bytom A. XXXX/XX, R., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 11. augusta 2017, v konaní o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 4Sa/16/2020-78 zo dňa 24. júna 2021, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky návrh žalobkyne na prerušenie konania z a m i e t a .

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalobkyne z a m i e t a .

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 4Sa/16/2020-78 zo dňa 24. júna 2021 podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „SSP“) zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X z 11. augusta 2017 (ďalej len „druhostupňové rozhodnutie“). Druhostupňovým rozhodnutím žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) zamietla v celom rozsahu odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) č. XXX XXX XXXX X z 23. marca 2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“). Prvostupňovým rozhodnutím prvostupňový správny orgán podľa § 67 ods. 1, § 82, § 293dg a § 293dr zákona č. 461/2003 Z. z. priznal žalobkyňi predčasný starobný dôchodok v sume 743,20 eur mesačne. Zároveň krajský súd zamietol procesný návrh žalobkyne na prerušenie konania.

2. Krajský súd v predmetnej veci rozhodoval kasačnou sťažnosťou napadnutým rozsudkom už druhýkrát, keď prvýkrát vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 4Sa/80/2017-41 z 22. mája 2019 (ďalej

len „prvý rozsudok krajského súdu“ alebo „prvý rozsudok“). Prvým rozsudkom krajského súdu tento správnu žalobu žalobkyne zamietol a náhradu trov konania žalobkyne nepriznal. Prvý rozsudok krajského súdu žalobkyňa napadla kasačnou sťažnosťou, o ktorej rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) rozsudkom sp. zn. 7Sk/33/2019 z 5. februára 2020 tak, že prvý rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd vo svojom zrušujúcom rozsudku krajskému súdu vytkol, že „... nevykonal ústavne konformný výklad právnej normy, respektíve nevysvetlil, z akého dôvodu považuje právnu normu za ústavne súladnú ...“ a krajský súd zaviazal, aby sa vecou dôsledne zaoberal, vyjadril sa k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na prejednávanú vec, posúdil zákonnosť rozhodnutia a postupu žalovanej v spojení s rozhodnutím a postupom prvostupňového správneho orgánu, vo veci opätovne rozhodol a svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo odôvodnil.

3. Krajský súd v úvodnej časti kasačnou sťažnosťou napadnutého rozsudku zhrnul argumentáciu žalobkyne, konštatujúc, že „Žalobkyňa nesúhlasila s výškou priznaného predčasného dôchodku - 743,20 € / mesačne a žiadala o preskúmanie výšky priznaného dôchodku, a to najmä z hľadiska neústavnosti právnych predpisov, na základe ktorých jej bol predčasný starobný dôchodok vypočítaný.“. Krajský súd následne opísal argumentáciu žalobkyne, ktorou táto dôvodila najmä neústavnosť normatívnej/zákonnej regulácie (ako jej obsahu tak procesu jej prijímania) dôchodkového zabezpečenia. V ďalšej časti rozhodnutia krajský súd zhrnul priebeh administratívneho konania a obsah správnu žalobou napadnutého rozhodnutia ako aj samotný priebeh súdneho konania. Čo sa týka skutkových a právnych záverov, krajský súd v prvom rade (bod 55) skonštatoval, že medzi žalobkyňou a žalovanou nebolo sporné, že žalovaná určila výšku predčasného starobného dôchodku v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z. Uviedol, že žalobkyňa predmetný výpočet ani nenamietala a zároveň správny súd nezistil žiadnu takú vadu výpočtu, ktorá by mala za následok nesúlad výpočtu s platnou právnou úpravou, ktorá tento výpočet upravuje.

4. Krajský súd (po tom, ako opäť vymedzil a v stručnosti opísal podstatu námietok žalobkyne týkajúcich sa nezákonnosti napadnutého rozhodnutia spočívajúcich v nesúlade s Ústavou Slovenskej republiky - rozpor s dobrými mravmi; rozpor s princípom právnej istoty; rozpor s princípom zásluhovosti; rozpor s princípom na primerané hmotné zabezpečenie v starobe; rozpor s princípom rovnakého zaobchádzania ako aj námietka diskriminácie na základe veku a vzdelania) sa následne v bodoch 58 až 82 podrobnejšie zaoberal skutočnosťami, ktorými žalobkyňa odôvodnila svoju správnu žalobu. V podstatnom uviedol resp. dôvodil nasledovne: (i) odkazujúc na čl. 2 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok ako aj na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 320/06 zo 6. decembra 2006 vyhodnotil žalobkyňou namietané porušenie princípu právnej istoty ako nedôvodné, a to či už vo vzťahu k objektívnemu právu alebo vo vzťahu k preskúmanému rozhodnutiu; (ii) vychádzajúc z toho, že inštitút dobrých mravov je inštitútom súkromnoprávnym a zároveň odkazujúc na uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 55/2011 z 24. februára 2011, v súvislosti so žalobkyňou namietaným rozporom uzavrel, že „Za porušenie princípu dobrých mravov nemožno v žiadnom prípade považovať to, že orgány verejnej správy rozhodli podľa platnej právnej úpravy.“; (iii) vo vzťahu k tvrdenému rozporu s princípom zásluhovosti citoval z dôvodovej správy k § 61 až 63 zákona č. 461/2003 Z. z. vychádzajúc z premisy, že vo všeobecnosti nemožno tvrdiť, že hmotné zabezpečenie v starobe musí byť založené na princípe zásluhovosti hoci súčasná právna úprava starobného (aj predčasného) dôchodku z tohto princípu čiastočne vychádza; (iv) námietku spočívajúcu v rozpore s princípom na primerané hmotné zabezpečenie v starobe krajský súd vyhodnotil ako nedôvodnú, primárne vychádzajúc z porovnania žalobkyne priznaného predčasného starobného dôchodku jednak s priemerným starobným dôchodkom, jednak s výškou tzv. životného minima; (v) tvrdenie žalobkyne o diskriminačnej povahe aplikovanej právnej úpravy krajský súd rovnako vyhodnotil ako nedôvodné v podstatnom konštatujúc, že „Vek ani vzdelanie nemajú žiadny právne relevantný vplyv na výšku starobného dôchodku, keďže toto nie sú kritéria, ktoré by vstupovali do výpočtu starobného dôchodku - jediné relevantné kritériá pre tento výpočet sú doba sociálneho poistenia a príjem dosiahnutý v jednotlivých obdobiach.“; (vi) k argumentácii žalobkyne týkajúcej sa porovnania jej priznanému predčasnému starobnému dôchodku so štyrmi predloženými informatívnymi výpočtami dôchodkov krajský súd zdôraznil, že žalobkyňa

„opomenula, že výpočty sa vzťahovali na starobný dôchodok, nie na predčasný starobný dôchodok“, čo malo robiť predmetnú komparáciu skreslenou resp. bez relevantnej výpovednej hodnoty.

5. V závere rozsudku ešte krajský súd odôvodnil, prečo s odkazom na ustanovenie § 100 ods. 1 písm. b) SSP konanie neprerušil a ústavnému súdu nepodal návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. O náhrade trov konania rozhodol správny súd s odkazom na ustanovenie § 168 SSP tak, že žalovanej náhradu trov konania nepriznal, nakoľko jej voči žalobkyni nevznikli také dôvodne vynaložené trovy konania, ktoré by bolo možné od nej spravodlivo požadovať.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

6. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť, odkazujúc v jej úvodnej časti na ustanovenia § 440 ods. 1 písm. f) a g) SSP. Žalobkyňa svoju kasačnú sťažnosť v podstatnom odôvodnila nasledovnými skutočnosťami: (i) namietala, že pre účely posúdenia diskriminácie žalobkyne krajský súd nevykonal navrhovaný dôkaz, a to fiktívne výpočty dôchodku podľa predchádzajúcich právnych úprav zákona č. 461/2003 Z. z.; (ii) dôvodila, že rozdiel vo výške dôchodkov (fiktívnych dôchodkov a predčasného starobného dôchodku priznaného žalobkyni) mohol naznačiť, či je tento rozdiel primeraný a odôvodnený; (iii) namietala, že krajský súd ňou vznesenú námietku rozporu s princípom na primerané hmotné zabezpečenie v starobe vyhodnotil len na základe komparácie s priemernou výškou starobného dôchodku pričom tvrdila, že vykonanie navrhovaného dôkazu (výpočet fiktívnych dôchodkov) by viedlo k získaniu informácií relevantných pre korektné posúdenie tejto námietky; (iv) vo vzťahu k vyhodnoteniu námietky rozporu s princípom právnej istoty skonštatovala, že krajský súd vychádzal z prezumpcie ústavnosti platných právnych predpisov hoci „... ústavnosť predpisu nebola ani len predložená Ústavnému súdu SR na konanie ...“.

7. V závere kasačnej sťažnosti žalobkyňa žiadala, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Nakoniec navrhla, aby „V prípade, že sa kasačný súd nestotožní s nevyhnutnosťou zrušenia napadnutého rozhodnutia ... sám postupoval podľa § 100 ods. 1 písm. b) Správneho súdneho poriadku, konanie prerušil a na základe čl. 144 ods. 2 Ústavy SR sám inicioval konanie pred Ústavným súdom SR ...“.

8. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti žalobkyne vyjadrila podaním zo dňa 26. augusta 2021, v ktorom v stručnosti zhrnula, že (i) dôvody uvádzané v kasačnej sťažnosti nepovažuje za opodstatnené; (ii) súd prvého stupňa zistil správne skutkový stav veci a na jeho základe vec náležite právne posúdil; (iii) žalovaná pri posudzovaní nároku žalobkyne na predčasný starobný dôchodok postupovala v súlade s aplikovateľnými právnymi predpismi, a preto (iv) navrhuje, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

9. Vyjadrenie žalovanej ku kasačnej sťažnosti bolo doručené žalobkyni dňa 14. septembra 2021 na vedomie.

III.

Posúdenie kasačnej sťažnosti

10. Najvyšší súd správny Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný [§ 11 písm. h) SSP] preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná a je potrebné ju zamietnuť.

11. Podľa § 101e ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., najvyšší správny súd začne činnosť 1. augusta 2021. Podľa § 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z., o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z., výkon súdnictva prechádza od 1. augusta 2021 z najvyššieho súdu na najvyšší správny súd vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. augusta 2021 daná právomoc najvyššieho správneho súdu. Z vyššie citovaného odseku 2 vyplýva, že zákonodarca upravil prechod výkonu súdnictva z

najvyššieho súdu na najvyšší správny súd, a teda najvyšší správny súd prebral z najvyššieho súdu všetky „živé“ veci v agende správneho súdnictva, ktoré následne aj dokončí.

12. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

13. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

14. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

15. Podľa § 6 ods. 2 písm. c) SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

16. Podľa § 199 ods. 1 písm. a) SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

17. Podľa § 135 ods. 1 SSP, na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy.

18. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zamietol ako nedôvodnú žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania druhostupňového rozhodnutia (rozhodnutie č. 565 827 7086 0 z 11. augusta 2017), ktorým žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. zamietla v celom rozsahu odvolanie žalobkyne a potvrdila prvostupňové rozhodnutie (rozhodnutie č. 565 827 7086 0 z 23. marca 2017). Prvostupňovým rozhodnutím prvostupňový správny orgán priznal žalobkyni predčasný starobný dôchodok v sume 743,20 eur mesačne. Zároveň krajský súd napadnutým rozsudkom zamietol procesný návrh žalobkyne na prerušenie konania.

19. Vychádzajúc z vyššie uvedeného sa najvyšší správny súd v prvom rade zaoberal otázkou, čo (aké rozhodnutie/opatrenie/iný zásah orgánu verejnej správy) a z akého dôvodu (dôvody kasačnej sťažnosti podľa § 440 ods. 1 SSP) je resp. má byť predmetom jeho prieskumu. Vychádzajúc z kasačnej sťažnosti resp. z obsahu správnej žaloby žalobkyne najvyšší správny súd ustálil, že predmetom prieskumu je druhostupňové rozhodnutie. Tomuto rozhodnutiu (resp. skôr systému dôchodkového zabezpečenia; ako vyplynie z ďalšieho textu) žalobkyňa vyčíta rozpor s (i) dobrými mravmi; (ii) princípom zásluhovosti; (iii) princípom rovnakého zaobchádzania (diskriminácia na základe veku a vzdelania) resp. s princípom právnej istoty. Z konštatovania v predchádzajúcej vete je zrejmé, že žalobkyňa skôr ako ne/zákonnosť druhostupňového rozhodnutia (teda jeho rozpor s aplikovanými právnymi predpismi) namieta protiústavnosť týchto aplikovaných predpisov (resp. aj právnych predpisov, ktoré už nie sú účinné), z ktorých „námatkovo“ zmieňuje ustanovenie § 63 zákona č. 461/2003 Z. z. Žalobkyňa v skutočnosti nenamietala, že by výpočet predčasného starobného dôchodku vo výške 743,20 eur mesačne (v zmysle prvostupňového rozhodnutia) bol rozporný s ustanovením § 67 ods. 1, § 82, § 293dg a § 293dr zákona č. 461/2003 Z. z. Namietala však, že aplikácia uvedených noriem (resp. prierezovo noriem tvoriacich systém sociálneho zabezpečenia vo vzťahu k jej priznanému predčasnému starobnému dôchodku, vrátane zmienenej ustanovenia § 63 zákona č. 461/2003 Z. z.) predstavuje rozpor s ústavou. Napriek tejto skutočnosti krajský súd ešte vo svojom prvom rozsudku (bod 8 prvého rozsudku krajského súdu) súladnosť výpočtu predčasného starobného dôchodku žalobkyne s aplikovanými normami preskúmal a dospel k záveru, že námietky žalobkyne sú nedôvodné. K rovnakému záveru dospel krajský súd aj v napadnutom rozsudku (bod 55), keď o. i. uzavrel, že „... správny súd nezistil žiadnu takú vadu výpočtu predčasného starobného dôchodku zo

strany žalovaného, ktorá by mala za následok nesúlad výpočtu s platnou právnou úpravou, ktorá tento výpočet upravuje.“. Tento záver žalobkyňa v podstatnom (v zmysle identifikácie rozporu výpočtu výšky dávky s platnou právnou úpravou) ani v kasačnej sťažnosti nenamietala. Rovnako tak najvyšší správny súd vo výpočte predčasného starobného dôchodku žalobkyne (v rámci rozhodnutí správnych orgánov) element nezákonnosti ani v samotných rozhodnutiach ani v postupe, ktorý im predchádzal nevzhliadol.

20. Vo vzťahu k námietke žalobkyne poukazujúcej na nevykonanie dôkazu, ktorý mal spočívať vo výpočte tzv. fiktívnych dôchodkov, ktoré by žalobkyňa dosiahla keby v jej „veku a zárobkami mohla požiadať o predčasný starobný dôchodok v rokoch 1990 až 2015“ najvyšší správny súd konštatuje, že takýto dôkaz by nebol spôsobilý spochybniť záver o súlade výpočtu predčasného starobného dôchodku žalobkyne s platnou právnou úpravou tak, ako je táto zákonnosť konštatovaná v predchádzajúcom bode. Uvedený dôkaz mal potenciál smerovať k podpore úvah žalobkyne o neústavnosti aplikovaných právnych noriem, ktorým úvahám je venovaný priestor nižšie, nie však spochybniť záver o správnosti výpočtu predčasného starobného dôchodku žalobkyne. Túto skutočnosť ostatne potvrdzuje aj konštatovanie žalobkyne v kasačnej sťažnosti (str. 2 druhý odsek kasačnej sťažnosti), že „Pre účely posúdenia diskriminácie sťažovateľky Krajský súd nevykonával navrhovaný dôkaz, a to fiktívne výpočty dôchodku podľa predchádzajúcich právnych úprav zákona č. 461/2003 Z. z. a vykonaním porovnania výšky predčasných starobných dôchodkov, ktoré by na základe predchádzajúcich úprav získala v porovnaní s predčasným starobným dôchodkom, ktorý získala.“. Zároveň najvyšší správny súd v tejto súvislosti poukazuje na trefnú poznámku krajského súdu uvedenú v bode 74 napadnutého rozsudku poukazujúcu na skutočnosť, že sťažovateľka pri ňou prezentovaných porovnaníach priznaného predčasného starobného dôchodku s prezentovanými projekciami opomenula vcelku zásadný rozdiel medzi výpočtom (redukciou) predčasného starobného dôchodku a samotného starobného dôchodku (fiktívnych výpočtov ktorých sa v správnej žalobe i v kasačnej sťažnosti domáhala).

21. Najvyšší správny súd následne preskúmal napadnutý rozsudok optikou naplnenia imperatívu vyplývajúceho z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 7Sk/33/2019 z 5. februára 2020. V tomto rozsudku najvyšší súd poukázal na odôvodnenie uznesenia ústavného súdu zo 7. júla 2009, sp. zn. II. ÚS 269/09, podľa ktorého „ (...) Všeobecný súd je povinný vždy dbať na to, aby rozhodoval na základe ústavne súladnej normy, k čomu mu slúži spravidla ústavne konformný výklad, ale niekedy aj ultimatívna možnosť podať návrh na preskúmanie súladnosti právnej normy ústavným súdom. Ak však účastník konania odôvodneným spôsobom podnieti, aby všeobecný súd podal návrh ústavného súdu na preskúmanie súladu aplikovanej normy s ústavou, má všeobecný súd v zásade tieto možnosti: Buď vykoná ústavne konformný výklad právnej normy, alebo vysvetlí, prečo považuje bez ďalšieho právnou normu za ústavne súladnú, alebo sa stotožní s návrhom účastníka a podá vec ústavnému súdu. V tomto zmysle nemožno pod domnienkou (čl. 144 ods. 1 ústavy) či pod dospením k záveru [§ 109 ods. 1 písm. b) OSP] rozumieť úplne voľnú úvahu súdu. Z ústavy ako priamo záväzného a aplikovateľného práva vyplýva subjektívne právo účastníka na rozhodnutie, ktoré je v súlade s ústavou, resp. na rozhodnutie vychádzajúce z ústavne súladnej normy, na súdnu ochranu jeho základných práv a slobôd, nie však automatické subjektívne právo na podanie návrhu na ústavnom súde. Všeobecný súd je povinný korektne sa vysporiadať s daným podnetom jednou z uvedených možností, tak z hľadiska ochrany základných práv, ako aj z hľadiska riadneho odôvodnenia vyžadovaného právom na súdnu ochranu. Z podstaty ústavy ako priamo aplikovateľného práva v kontexte mechanizmu konkrétnej kontroly ústavnosti aplikovanej normy, z povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutia a zo zohľadnenia relevantnej štrasburskej a komparatívnej judikatúry vyplýva, že úplná ignorácia argumentu protiústavnosti aplikovanej normy, ktorý bol konkrétny, súvisiaci s danou vecou a dôležitý, znamená porušenie práva na súdnu ochranu.“.

22. Najvyšší správny súd teda v ďalšom posudzoval, či krajský súd realizoval jednu z troch možností vymedzených ústavným súdom vo vyššie citovanom uznesení, a teda či postupoval v medziach pokynov daných mu najvyšším súdom v zrušujúcom rozsudku. Najvyšší správny súd dospel k záveru, že krajský súd (v bodoch 45 až 82 napadnutého rozsudku) vykonával/poskytol ústavne konformný výklad aplikovanej normy vysvetliac pritom, prečo danú normu (resp. normy) považuje za ústavne

súladnú resp. prečo sa nestotožňuje s tvrdením o ich neústavnosti tak, ako ho prezentovala žalobkyňa vo svojej správnej žalobe. Najvyšší správny súd nezistil žiaden dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu. Tieto závery, spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem, totiž vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku krajského súdu. Preto sa s ním najvyšší správny súd v podstatnom stotožňuje, považujúc jednak (i) právne posúdenie veci krajským súdom ako aj (ii) vysporiadanie sa s príkazom daným v rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 7Sk/33/2019 aj formou odkazu na uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 269/09 za správne a úplné.

23. Nad rámec uvedeného najvyšší správny súd uvádza, že aplikácia vyššie uvedených úvah ústavného súdu bola, resp. je v prejednávanej veci značne komplikovaná, keďže tvrdenia žalobkyne o neústavnosti aplikovaných právnych predpisov sa netýkali jednej konkrétnej normy (prípadne viacerých presne označených noriem), ale naopak, týkali sa celého komplexu resp. systému noriem dôchodkového zabezpečenia či už platných alebo neplatných/neúčinných. Táto skutočnosť logicky vedie k tomu, že prístup k aplikácii ustanovenia § 100 ods. 1 písm. b) SSP v intenciách naznačených ústavným súdom v uznesení citovanom vyššie (potreba vysvetliť, prečo konajúci súd považuje normu za súladnú) sa musí adaptovať. Adaptácia musí reflektovať rozsah námietky, čiže konajúci súd má primárne posudzovať nie súladnosť normy (keďže táto v podstate v návrhu ani riadne identifikovaná nebola nehovoriac o absencii úvah o podstate nesúladnosti, keď všetky úvahy viedli skôr k opisu nespravodlivosti následkov aplikácie systému v priebehu rokov) alebo korektnosť námietok o protiústavnosti (vo všeobecnosti). Krajský súd teda postupoval správne, keď podnet žalobkyne, aby podal návrh ústavnému súdu na preskúmanie súladu aplikovanej normy s ústavou, posudzoval optikou správnosti (korektnosti) tvrdení žalobkyne a nie formou zodpovedania si otázky „prečo považuje bez ďalšieho právnou normu za ústavne súladnú“, keďže v takom prípade by musel komplexne posudzovať „ako bez ďalšieho ústavne súladný“ celý systém dôchodkového zabezpečenia najmenej od roku 1984.

24. Ako vyplýva z vyššie uvedeného, najvyšší správny súd sa stotožnil so skutočnosťami, ktorými krajský súd odôvodnil svoje rozhodnutie, a to vrátane jeho záveru nepostupovať podľa § 100 ods. 1 písm. b) SSP. Tieto skutočnosti (zrozumiteľne artikulované krajským súdom v bodoch 45 až 82 napadnutého rozsudku a na tomto mieste recipované do úvah najvyššieho správneho súdu) zároveň predstavujú dôvod, prečo najvyšší správny súd zamietol návrh žalobkyne, ktorá v závere kasačnej sťažnosti žiadala „V prípade, že sa kasačný súd nestotožní s nevyhnutnosťou zrušenia napadnutého rozhodnutia. Sťažovateľka navrhuje, aby kasačný súd sám postupoval podľa § 100 ods. 1 písm. b) Správneho súdneho poriadku, konanie prerušil a na základe čl. 144 ods. 2 Ústavy SR sám inicioval konanie pred Ústavným súdom SR o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy SR, a to z dôvodov uvedených v žalobe.“.

25. Nad rámec dôvodov uvedených v predchádzajúcom bode (resp. v bodoch 45-82 napadnutého rozsudku, s ktorou argumentáciou sa najvyšší správny súd stotožnil) najvyšší správny súd k tvrdeniam žalobkyne obsiahnutým v kasačnej sťažnosti, ktoré sa týkali protiústavnosti aplikovaných právnych predpisov uvádza nižšie niekoľko úvah podporujúcich správnosť záverov krajského súdu. Úvodom je nutné zdôrazniť fakt, že žalobkyňa neartikulovala konkrétny rozpor konkrétnej právnej normy s konkrétnou normou vyššej právnej sily, ktorý by bolo možné vyhodnotiť ako základ pre podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov. Žalobkyňou označené ustanovenie § 63 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. stanovuje, že priemerný osobný mzdový bod (ďalej taktiež „POMB“) v hodnote nižšej ako 1,25 sa započítava v celej výške a z hodnoty POMP od 1,25 do 3 sa započítava jeho príslušná časť [určená v percentách podľa § 63 ods. 3 písm. a) až f) pre roky 2013 až 2018 a nasledujúce]. Ustanovenie prvej vety § 63 ods. 6 zákona č. 461/2003 Z. z. stanovuje, že „Rozhodujúce obdobie na zistenie priemerného osobného mzdového bodu sú kalendárne roky pred rokom, v ktorom boli splnené podmienky nároku na dôchodkovú dávku, s výnimkou kalendárnych rokov pred 1. januárom 1984, ak tento zákon neustanovuje inak.“. Z opisu zákonnej úpravy uvedeného v predchádzajúcich dvoch vetách je zrejماً vzdialenosť úvah a tvrdení žalobkyne od konkrétnej právnej normy resp. ich nesúvis s platnou právnou úpravou, ktorú správny orgán aplikoval. Žalobkyňa totiž v podstatnom artikulovala svoje výhrady skôr k skrivodlivosti (v zásade celkovo komplexného) systému

dôchodkového zabezpečenia, ktorá skrivodlivosť mala spočívať v rozpore tohto systému s (i) dobrými mravmi; (ii) princípom zásluhovosti; (iii) princípom rovnakého zaobchádzania (diskriminácia na základe veku a vzdelania); (iv) s princípom právnej istoty a (v) princípom na primerané hmotné zabezpečenie v starobe. Uvedená skrivodlivosť (bez ohľadu na terminologickú správnosť, ako bola táto žalobkyňou vyjadrená) mala viesť k tomu, že správnym orgánom vypočítaný predčasný starobný dôchodok bol nižší, ako by bol býval, keby systém sociálneho zabezpečenia (v minulosti ako aj jeho platná právna úprava) tvrdenu vadou protiústavnosti netrpel.

26. V súvislosti s tvrdeným rozporom aplikovanej legislatívy s princípom právnej istoty [napr. konštatovanie „Novelizácie menili pravidlá a vôbec sa nedá hovoriť o niečom ako právnej istote v oblasti dôchodkového zabezpečenia pre moju generáciu.“ (str. 4 prvý odsek správnej žaloby) alebo konštatovanie „Odôvodnenie Krajského súdu, že ustanovenia potrebné na výpočet dôchodku boli novelizované, a tým už neúčinné neobstojí, nakoľko na základe týchto už neúčinných ustanovení boli platne vypočítané výšky starobných, resp. predčasných dôchodkov ...“ (str. 2 tretí odsek kasačnej sťažnosti)] najvyšší správny súd poukazuje na ustálenú judikatúru ústavného súdu (pozri napr. uzneseníu ústavného súdu PL. ÚS 18/02 z 13. mája 2004), v zmysle ktorej ústavný súd nepreskúmava (nemá oprávnenie) súlad neplatného všeobecne záväzného právneho predpisu s právnym predpisom vyššej právnej sily a to v princípe preto, lebo inštitút abstraktnej kontroly ústavnosti slúži primárne na zabezpečenie toho, aby v právnom poriadku neexistoval všeobecne záväzný právny predpis rozporný s ústavou. Nad rámec uvedeného najvyšší správny súd poukazuje na správnosť súvisiacich záverov krajského súdu (viď body 58 až 63 napadnutého rozsudku) s tým, že podstata princípu právnej istoty nespočíva v tom, že fyzická alebo právnická osoba má mať „právnú istotu“ v nemennosti právnej úpravy zasahujúcej do jej osobnej sféry ale v tom, že táto právna úprava (vrátane jej možných zmien), ktorej ústavnosť sa prezumuje, bude aplikovaná ústavne konformným spôsobom.

27. V súvislosti s tvrdeným rozporom aplikovanej legislatívy s princípom na primerané hmotné zabezpečenie (zrejme dôvodiac porušenie práva žalobkyne na primerané hmotné zabezpečenie v starobe podľa čl. 39 ods. 1 ústavy) najvyšší správny súd poukazuje napríklad na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 11/2008 z 30. júna 2010, v ktorom tento o. i. judikoval nasledovné „Čo sa týka rozsahu základných práv garantovaných v čl. 39 ods. 1 ústavy, je potrebné uviesť, že ústavodárca v čl. 39 ods. 3 ústavy poskytol zákonodarcovi pomerne široký priestor na úvahu, aký vecný a osobný rozsah sociálneho systému pri zabezpečení sociálnych udalostí, do ktorých sa dostanú fyzické osoby, vytvorí; pritom taký, ktorý by bol v súlade s ústavou. Ide o sociálny systém s dlhodobými právnymi účinkami presahujúcimi svojimi dôsledkami niekoľko desiatok rokov.“. Uvedené možno vnímať aj v kontexte s jedným z prvých rozhodnutí ústavného súdu (sp. zn. I. ÚS 109/93 z 19. októbra 1993) týkajúcich sa práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, podľa ktorého „V zákonoch o sociálnom zabezpečení sú (formou dôchodkov) presne špecifikované finančné plnenia Slovenskej republiky predstavujúce pre jednotlivé skupiny dôchodcov praktickú aplikáciu ich práva na primerané hmotné zabezpečenie v starobe. K porušeniu ich práva by preto došlo vtedy (a jedine vtedy), ak by štát občanovi nepriznal dôchodok vôbec, hoci spĺňa zákonom požadované kritériá jeho priznania, alebo ak by nedostal dôchodok, ktorý mu vzhľadom na splnené kritériá prislúcha (počet odpracovaných rokov, pracovná kategória a iné)“. Krajský súd teda nepochybil (a najvyšší správny súd sa s jeho súvisiacou argumentáciou stotožnil), keď námietku žalobkyne spočívajúcu v tvrdenom rozpore s princípom na primerané hmotné zabezpečenie v starobe vyhodnotil ako nedôvodnú vychádzajúc pritom (i) jednak zo správnosti výpočtu predčasného starobného dôchodku žalobkyne (v zmysle jeho súladu s aplikovanou platnou právnou úpravou, ktorý súlad ostatne ani nebol žalobkyňou namietaný) (ii) jednak v komparácii výšky priznaného predčasného starobného dôchodku žalobkyne s výškou životného minima. Najvyšší správny súd ďalej v tejto súvislosti poukazuje na to, že žalobkyňa v rámci svojej argumentácie (týkajúcej sa porušenia „princípu“ na primerané hmotné zabezpečenie v starobe) nezmieňovala ani tieseň, ani nedostatok ani akúkoľvek úvahu o tom, že by suma jej priznaného predčasného starobného dôchodku mala byť neprimeranou inak ako v komparácii s „inými dôchodkami“. Uvedená skutočnosť (keď ne/primeranosť nie je artikulovaná vo vzťahu k potrebám) preto túto námietku smeruje skôr k úvahám o možnom nerovnakom zaobchádzaní (viď nasledujúci bod) ako k úvahám o nedostatočnosti hmotného zabezpečenia v starobe.

28. V neposlednom rade, v súvislosti s tvrdým diskriminačným charakterom aplikovanej legislatívy, sa najvyšší správny súd stotožnil so záverom krajského súdu zhrnutým v bode 73 napadnutého rozsudku slovami: „Vek ani vzdelanie nemajú žiadny právne relevantný vplyv na výšku starobného dôchodku, keďže toto nie sú kritériá, ktoré by vstupovali do výpočtu starobného dôchodku - jediné relevantné kritériá pre tento výpočet sú doba sociálneho poistenia a príjem dosiahnutý v jednotlivých obdobiach.“. Uvedený záver vnímal najvyšší správny súd aj v kontexte s rozhodnutím ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 16/2018 z 2. apríla 2020, v ktorom tento o. i. judikoval, že „O priamu diskrimináciu ide vtedy, ak sa z niektorého z dôvodov v okolnostiach posudzovanej veci z dôvodu veku zaobchádza s jednou osobou nepriaznivejšie ako s inou osobou, ktorá sa nachádza v rovnakej alebo porovnateľnej situácii.“. Najvyšší správny súd v kasačnej sťažnosti (a ani v správnej žalobe) neidentifikoval v podstatnom takú argumentáciu žalobkyne, ktorá by smerovala k záveru, že s ňou bolo zaobchádzané nepriaznivejšie ako s inou osobou nachádzajúcou sa v rovnakej alebo porovnateľnej situácii. Prirodzene, výška starobného dôchodku nie je stanovená jednotne a do jeho končného výpočtu vstupuje cez „bránu“ vyššie uvedených limitov (doba sociálneho poistenia a príjem dosiahnutý v jednotlivých obdobiach) značné množstvo faktorov (príkladom možno spomenúť materstvo/rodičovstvo; regionálny prvok a z neho vyplývajúce rozdiely v príjmoch; zdravotný stav v produktívnom veku; antipatia alebo naopak servilnosť k prednovembrovému režimu a jej možný vplyv na pracovné uplatnenie a nedozreté množstvo mnohých ďalších faktorov a ich následného vzájomného spolupôsobenia). Nezostáva než uzavrieť, že úvahová dimenzia žalobkyne vyjadrená v kasačnej sťažnosti je z tohto uhla pohľadu značne zjednodušujúca až „jednorozmerná“ a to najmä s prihliadnutím na fakt, že ambíciou jej podania [najmä návrhu, aby súd postupoval podľa § 100 ods. 1 písm. b) SSP] má byť korekcia komplexného systému.

29. Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší správny súd námietky žalobkyne uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako nedôvodné, keď tieto neboli spôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z týchto dôvodov [teda z dôvodov podrobne opísaných vyššie, ktoré sú zároveň dôvodmi, prečo sa najvyšší správny súd rozhodol nepostupovať podľa § 100 ods. 1 písm. b) SSP] potom najvyšší správny súd kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

30. O náhrade trov kasačného konania rozhodol najvyšší správny súd tak, že žalobkyni, ktorá v tomto konaní úspech nemala, ich náhradu nepriznal (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP) a žalovanej ich nepriznal, lebo to nemožno spravodlivo požadovať (§ 467 ods. 1 SSP v spojení s § 168 SSP).

31. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte jednomyseľne - pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 SSP).

P o u č e n i e :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.

